

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtute
Et Statu Religionis**

Qvo Quid Contineatur, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari provenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

V. De diuisione religionis in actiuam, & contemplatiuam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

quendi, cum est sermo de religionibus, intelligitur esse sermo de his, maxime si subiecta materia id expostulat.

XXXII.

Et per hæc satisfactum existimo difficultatibus etiam in principio positis: probant enim religiones has, vel secundum præsentem statum & usum, parum habere (regulariter loquimur quoad milites) de exercitio perfectionis ac religionis, vel etiam secundum se, minorem quandam perfectionem religionis participare; non tamen probant secundum suam institutionem, & substantiam non esse veras religiones.

C A P V T V.

Verum conuenienter, & sufficienter diuidatur religio in contemplatiuam, & actiuam.

Diuisio hæc aliam supponit, quæ eadem habet membra, diuersum tamen diuisum, scilicet vitam, quæ in actiuam, & contemplatiuam diuidi solet: ex cuius diuisionis intelligentia pendet illa, quâ nunc tractamus, & ideo pauca de illa præmittenda sunt, plura enim legi poterunt apud D. Thom. 2. 2. à quaest. 179. vsque ad 182. inclusiue.

Explicatur diuisio vite in actiuam & contemplatiuam.

I.

Hæc diuisio quædam est, de fide, de spe, de caritate.

Primò ergo statuendum est, vitam hominis Christiani partim contemplatiuam esse, partim actiuam, & ita conuenienter in illa duo membra diuidi posse. Quam partitionem irrident Lutherani, qui omnia confundunt, voluntque Christianos omnes eiusdem ordinis, status, & occupationis esse; sed contra eos sufficiunt dicta de statibus in genere, tom. præced. Veritas ergo hæc, quantum ad rem ipsam spectat, de fide certa est; quam aliqui colligere volunt ex illis verbis Pauli 2. ad Timoth. 2. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat, cui se probauit. Et illud Matth. 6. Nemo potest duobus dominis seruire, & infra, Non potestis Deo seruire, & Mammonæ. Sed hæc loca magis conferunt ad probandum distinctionem status religiosi à seculari, quam ad distinctionem duplicis vite, actiue, & contemplatiue, quæ & in secularibus inuenitur, & maxime in ipsismet hominibus Deo specialiter dicatis, quibus omnibus, siue contemplationi, siue actioni vacent, commune esse debet, ut non seruiant Mammonæ, neque implicent se negotiis secularibus. Nam si hæc verba intelligantur de seruitio, & implicatione illicita, per ea verba distinguuntur iusti ab iniustis hominibus: non contemplatiui ab actiuis; si verò intelligantur de amore temporalium, & negotiatione in eorum lucris procurandis, licetis quidem, secularibus tamen ac temporalibus, sic distinguuntur homines sequentes perfectionem, vel obsequiis diuinis specialiter dicati, à communi Christianorum vita: nam qui diuitias immoderatas quarunt, & seingerunt negotiationibus humanis propter diuitias, vel honores, vel propter potentiam humanam acquirendam, non sunt apti ad perfectionem sectandam, non solum per vitam contemplatiuam, verum etiam nec per actiuam: inde ergo non rectè probatur illa distinctio.

II.

Suppositio prima pro ista diuisione.

Neque erit facile in Scriptura inuenire loca, in quibus ad litteram hæc distinctio tradatur: inuenimus tamen multa, in quibus utraque pars, seu membrum illius vite commendatur, tanquam ab alio distinctum: quod satis est ad illam diuisionem confirmandam. Ut autem hoc ostendamus, oportet supponere primò, nomine vite hic significari actum

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

vite, seu illam rationem viuendi, quæ ad talem actum exercendum destinetur, ac tendat. Quod explicuit optimè D. Thom. dict. q. 179. art. 1. ex generali viuendum ratione, quæ in hoc consistit, quòd habeant principium sese mouendi, seu operandi in seipsis, nã inde actualis vita in ipsa operatione censetur consistere, & illa operatio, ad quam vnumquodque maxime tendit, dicitur vita eius. Secundo supponenda est distinctio illa vulgaris non solum Theologica, sed etiam metaphysica, contemplationis, seu speculationis, & praxis, seu actionis practice: hæc enim distinctio in præsentem accommodatur ad modos viuendi hominum, morales, studiosos, & rectos. Contemplatio enim in præsentem non sumitur pro cuiuscumque speculatione veritatis, sed illius, quæ ad Deum, eiusque cognitionem spectat; nec sumitur pro speculatione arida, & sterili, quæ nullum habet fructum circa voluntatem, & rectitudinem eius; sed pro illa, quæ ita subleuat mentem in Dei cognitionem, ut ei totam animam vniet. Actio verò sumitur propriè pro exteriori opera, & occupatione, non tamen pro quacumque seculari negotiatione; sed pro actione virtutis, præcipue misericordie, quæ subleuandis proximorum miseriis, vel corporalibus, vel spiritualibus intendit.

III.

Probatur iam diuisio in vniuersa de fide.

Sic ergo explicatis nominibus, solet præcipue colligi hæc diuisio ex celebri loco Lucæ 10. vbi Christus Magdalenam defendit dicens, *Optimam partem in vniuersa de elegit.* Vacabat enim Maria contemplationi verbo- rum Christi, eiusque dulcedine, & amore fruebatur, quod institutum Christus maxime commendauit. Dum verò eam approbat ut *optimam partem*, aliam insinuat esse partem, non malam, licet non æquè bonam, illam scilicet, cui Martha intendebat, Christo ministrando, eique necessaria preparando. Ita intellexerunt locum illum Patres Ecclesiæ, qui proinde dixerunt, in illis duabus sororibus has duas vitas esse significatas. Augustinus lib. 1. de consens. Euangel. cap. 5. & lib. 22. contra Faustum, c. 52. & sequentibus, & serm. 27. de verb. Dom. & tract. 127. in Ioan. Greg. lib. 5. in libros Regum, cap. 4. & homil. 14. in Ezech. circa medium, & lib. 6. Moral. cap. 26. & 28. alias 17. & 18. Hieronymus in cap. 3. Threnor. circa verba illa, *Bonum est viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua, sedebit solitarius, & racet, &c.* Per quæ etiam verba dicit, laudari vitam contemplatiuam, & condistingui ab actiua; quamuis ad actiuam pertinere dicat, omnem aliam viuendi rationem, præter monasticam & eremiticam: de quo postea videbimus. Idem Hieron. epist. 22. ad Eustoch. de Virginit. post medium, vbi vitam contemplatiuam virginibus sacris præcipue commendat, illamque optimè describit. idem Basil. in constitut. monast. cap. 2. latè & optimè, & aliqua addit cap. 5. Est denique distinctio hæc apud alios Patres satis communis, quos in sequentibus referemus. Et ad confirmandam adduci possunt omnia loca Scripturæ, in quibus vel diuina contemplatio, vel proximorum beneficentia, & misericordia commendantur, nam priora contemplatiuam vitam, posteriora actiuam commendant. De priori dicitur Psal. 47. *Vacate, & videte, quia ego sum Dominus.* Ad Col. 1. *Sine intermissione orate.* 1. Cor. 13. *Videmus nunc per speculum in enigmate: & Christus dixit Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt:* quod etiam in hac vita suo modo impleri Sancti interpretantur, sicut etiam dixit, Ioan. 14. *Hæc est vita æterna, ut cognoscamus te solum Deum verum, &c.* De posteriori dicitur Matth. 25. *Quod vni ex minimis istis fecistis, mihi fecistis, & cap. 5. Beati misericordes, &c. cum similibus.* Ex his ergo locis rectè colligimus, esse in nobis duplex genus operationis gratiæ, & sanctitatis, quæ vita supernaturalis est: vnũ

ad internam considerationem, aliud ad externam operationem pertinet: cum ergo utraque hæc operatio sit quædam vita, recte secundum illam duplex vita distinguitur, quarum altera contemplativa, altera activa merito nominatur, iuxta communem vsum illarum vocum, etiam apud Philosophos, ut supponimus.

IV.
Obiectio
contra unam
desolam.

Sed dicit aliquis, hæc duo genera actuum humanorum, & supernaturalium, non esse separabilia ab aliquo modo viuendi huius vitæ mortalis recte instituto, & ideo non recte distingui vitam actiuam & contemplatiuam tanquam duas viuendi rationes, sed ad summum tanquam duas operationes, quæ in omni statu recte instituto copulandæ sunt. Antecedens expresse est Augustini 19. de Ciuitate, cap. 19. & ostendi potest ex eisdem locis supra adductis, nam omnibus hominibus recte viuentibus dicitur, *Vacate & videte, & estote misericordes*: & (quod Basilii etiam tanquam mirabile aduertit) Paulus eisdem hominibus ait, *Sine intermissione orate, & Nocte ac die laborantes*. Et idem Basilii in Regulis fufius disputatis, regula 37. ex professo ostendit, neminem esse excusandum ab operatione, & labore, prætextu contemplationis, sed ita ut horis vtrumque esse exercendum. Et Christus ipse quando Magdalenam defendit, non negauit actionem esse necessariam, sed excessum & nimietatem eius reprehendit, concludit autem, vnum esse necessarium scilicet, quod ad sustentationem vitæ vel propriæ, vel proximæ fuerit necessarium, ut idem Basilii notauit in Breuiorib. regul. in 20. Et ratio est, tum quia in vita mortali non potest homo semper esse continuè intentus contemplationi, & ideo oportet ut in aliarum virtutum actibus exerceatur: tum etiam quia vnusquisque indiget propria mortificatione, & societas hominum sine mundi obsequiis conseruari non potest, & ideo aliqua actio omnibus est necessaria. Martha etiam licet ministerio incumbere, non omnino priuabatur contemplatione, ut ponderauit Gregor. lib. 5. in 1. Regum, cap. 4. circa finem, circa illa verba Lucæ 10. *Quæ stetit, & ait. Quo exemplo (inquit) instrumur, ut, qui fratribus ministeria exhibemus, si per moram sedere ad redemptoris pedes non possumus, per aliquantulam morulam redemptori assistere debeamus*. Considerat autem Gregorius, Martham dum sedulo ministrabat, aliquando per transitum vidisse, & audisse Christum, aliquando verò stetisse, unde concludit, *Sed bene assistimus si transeundo Dominum cernere, nisi in omni nostro bono opere ad ipsum dirigere cordis intentionem: transimus enim cum hoc, illuc discurrendo in membris suis Domino ministramus, sed transeundo Dominum cernimus, si per omne quod agimus, presentem nobis ipsum, cui placere cupimus, contemplamur*. Vult ergo actionem non debere esse sine contemplatione, & merito, tum quia sine oratione nihil possumus rectum & pium ex nobis facere, tum etiam, quia nisi interna consideratione homo innumeris periculis exponitur, etiam si in bonis operibus versari videatur, iuxta illud Hierem. 12. *Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est, qui recogitet corde*.

V.

Hæc obiectio postulat ut sensum & sufficientiam diuisionis explicemus. Et in primis responderi potest, ad vitam actiuam propriè non pertinere quamcunque externam actionem, sed illam tantum, quæ ad alium dirigatur, ut sunt misericordiae opera. Hoc autem modo recte posse vitam contemplatiuam ab actiua separari, quia potest esse vita, quæ nullis misericordiae operibus incumbat. Et è contrario contemplationem solum dici considerationem veritatis ratione sui, & ita etiam posse inueniri actionem sine contemplatione, sed hoc simplici-

ter verum non est: nam licet contemplationis præcipuum obiectum sit Deus, non tamen adæquatè sed est omnis veritas, quæ ad Deum ordinatur. Item, licet speculatio Philosophica sistat in cognitione: hæc verò contemplatio affectiua, eminenter est practica, & non excludit ordinem ad effectum. Ac denique, licet vita actiua præcipue versetur in actionibus ad alterum, ut in optimo agibili, adæquatè verò comprehendit omne agibile, & virtutes omnes morales, ut tradit D. Thom. 2. 2. quæst. 180. artic. 1. & quæst. 181. art. 1. & 3. d. 35. quæst. 1. art. 2. & 3. quæstionculæ 1. & sepe alias, & ex dictis amplius constabit. Concedendum ergo est, nullum esse posse vitæ studium recte institutum ad perfectionem obtinendam, quod non aliquid deactione, & de contemplatione participet, ut discursus factus probat. Unde distinctio illa non est in eo sensu intelligenda, ut vita actiua omnem excludat contemplationem, aut vita contemplatiua omnem actionem. Sed ita denominatur ex eo, quod principaliter intenditur in vnaquaque: sicut enim medium, quod ex contrariis compositum est, ab eo denominatur simpliciter, quod prædominatur, & excedit: ita hominis vita, quæ ex actione & contemplatione, non tanquam ex contrariis, sed diuersis muneribus coalescit, ab ea denominatur, quæ in vitæ instituto præminet. Dicitur autem præminere in presenti (quod notandum est) non illa, quæ maiori tempore vitæ, vel diei exercetur: sed illa, quæ habet rationem finis, propter quem omnia illa intenduntur: nam finis in moralibus est qui darspectum, & præcipuum denominationem. Sicut Aristot. dixit, qui furatur propter machinam, magis est machinans quam fur, quod verum est etiam plus temporis furando, quam machando consumat. Sic ergo quoddam est vitæ institutum, quod per se primo, ac principaliter respicit tanquam proprium finem & scopum, opera misericordiae, hospitalitatis, redemptionem captiuorum, &c. tamen adiungit aliquam orationem, & considerationem, ut opus illud sanctè exercere valeat, & propter generalem rationem cultus diuini, &c. hæc vita dicitur actiua à suo fine. E contrario verò quando principaliter queritur contemplationis perfectio, & actio, ac mortificatio corporis in eum finem ordinatur, ut contemplationi inferuiant, illa est proprie vita contemplatiua, & ita cessat obiectio facta. Estque differentia hæc consentanea D. Thom. dict. q. 179. artic. 1. dicenti, *In hominibus vita vnusquisque videtur esse id, in quo maxime delectatur, & cui maxime intendit*. Quia ergo quidam homines præcipue intendunt contemplationem veritatis, quidam verò intendunt principaliter exterioribus actibus, inde est, quod vita hominis communiter diuidatur in contemplatiuam & actiuam.

Bonam esse diuisionem religionis in actiuam & contemplatiuam, non tamen adæquatam.

Atque hinc etiam concluditur cum eadem proportionem, recte statutum religiosum diuidi in contemplatiuam, & actiuam. nam religio supra communem munus vitæ rationem, solum addit conditionem status tendendi ad perfectionem; certum est autem illud secundum genus vitæ, aptum esse perfectioni quærendæ, nam vtrumque perficit charitatem, & quantum est ex se excludit omnia peccata, in quibus duabus rebus substantia perfectio consistit. Unde optime Nazianzen. orat. 10. in laudem Casarij, S. Age nunc, Philosophari, (inquit, eo verbo indicans contemplatiuam vitam) ut maxime & difficillimum est, nec id aggruendi multum

est, nec aliorum quam quos diuina afficit mentis magnitudo, quæ bonæ hominum voluntati manum porrigere solet. Non parum autem hoc quoque estimandum est, si quis secundum vitæ genus complexus, probitari studeat. Vtrumque ergo vitæ genus propriæ sanctificationi, & perfectioni principaliter studet. Ergo vtrumque aptum est, vt per modum status tendendi ad perfectionem assumatur, & votis religiosiis consecratur.

VII. Quod etiam ita factum esse vsus ipse Ecclesiæ catholicæ satis ostendit: nam quædam sunt religiones monasticæ, quæ ad contemplationem solam principaliter ordinantur, cuiusmodi sunt omnes illæ, quæ per se, & ex institutione sua circa proximos non versantur, & in laude Dei præcipue occupantur, & si quid habent actionis, ad propriam tantum perfectionem refertur, vel accidentarium est tali statui. Aliæ verò sunt religiones, quæ ad actiones misericordiæ exercendas erga proximum, præcipue institutæ sunt, & in ordine ad illas expeditè, & perfectè exercendas, & colubatus eligitur, & curæ omnes diuitiarum tolluntur, & obedientia promittitur, vt patet in religionibus Mendicantibus, & alijs quæ vel infirmis curandis, vel redimendis captiuis, aut alijs similibus operibus incumbunt. Rectè ergo diuiditur religio in contemplatiuam, & actiuam: quia religio vna distinguitur ab alia ex proprio fine, seu scopo, & propriis medijs, vt supra dictum est cum D. Thoma quæst. 188. art. 1. & 6. At hæc religiones habet diuersos fines proprios, quamuis enim conueniant in generali fine querendi propriam perfectionem, & diuinum obsequium, tamen proximos fines habent diuersos, scilicet perfectionem contemplationis, vel actionis, vt declaratum est.

VIII. Vnde consequenter necessarium est, vt in proprijs medijs principalioribus differant, nam licet aliqua generalia habeant communia, vt sunt tria vota substantialia, aliqua corporis castigatio, oratio aliqua & similia: necessarium nihilominus est, vt in aliquibus omnino proprijs differant, quia necesse est vt ad proprium & singularem finem propria etiam media accommodentur, qualia sunt v. g. confabulatio cum proximo, vel ab illo separatio: peregrinari extra domum, aut in claustro semper manere, exercitium chori, aut studij, & similia. Ergo meritò religionis status in hæc membra diuiditur, vt diuersa: nam in his rebus non metaphysica, aut physica distinctio querenda est, sed moralis, quæ cum illa physica quandam proportionem obferuet.

IX. Maior difficultas est circa sufficientiam huius diuisionis. Aliqui enim censent, addendum esse tertium membrum religionis mixtæ ex contemplatione, & actione: nec sine magno fundamento, quia non repugnat dari religionem, quæ simul contemplationi, & actioni principaliter intendat. Primò, quia hæc duo non sunt inter se ita repugnantia, quin simul possint cum magna perfectione simul principaliter intendi. Secundò, quia Christus Dominus hoc vitæ genus professus est, ideo enim & pernoctabat in oratione Dei, & prædicabat, ac discurrebat beneficiando & sanando. Vnde idem vitæ genus Apostolos docuit, nam & cum ipso in montem ascendebant, & in hortum Gethsemani frequenter cum ipso adorandum conueniebant: & cū eo similiter incedebant ad prædicandum, & ab eo mittebantur bini ad prædicandum, & curandum infirmos: denique hac ratione ipsi dicebant Actor. 5. Nos autem orationi, & verbo instantes erimus. Tertio sumi potest argumentum ex verbis Christi, Lucæ 10. Maria optimam partem elegit, prout expenduntur à Caetano 2. 2. q. 182. art. 1. Maria enim pure vacabat contemplationi, & ideo Christus illam appellauit partem, eam præferens alteri parti, quæ in sola actione

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

confistit. Significans esse aliud vitæ genus totale (vt sic dicam) & ex vtraque parte mixtum, & compositum. Atque ita Caietanus ibi hanc videtur sequi sententiam.

Contrariam verò partem suadere videtur in primis autoritas D. Thomæ dicta q. 179. art. 2. vbi diuisionem illam bimembrè sufficientem esse docet, & videtur esse communis sententia Patrum, quos supra n. 3. retulimus, duas enim tantum vitas vbi que distinguunt, & ideo per duas sorores Martham, & Mariam significari dicunt: & similiter per Rachel, & Liam, vt latè August. 22. contra Faustum, cap. 52. & seq. Greg. lib. 6. Moral. cap. vlt. Ratio est, quam D. Thom. ibi ad 2. insinuat, quia nullum est vitæ sanctæ genus, quod contemplationem, & actionem non amplectatur, vt supra explicatum est, ac denominatur contemplatiuum, vel actiuum ab eo, quod excellit, semper autem aliquod horum prædominatur, ergo necesse est vt vel contemplatiuum, vel actiuum dicatur, & ita diuisio erit sufficiens. Dicit fortè aliquis, posse dari genus vitæ cum tanta æqualitate vtramque partem completens, vt nulla prædominetur, & consequenter à neutra denominari, & ita esse addendum tertium membrum. At profectò id morale, non est, nec ostenditur tale genus vitæ in Ecclesia; quod autem non est, nec fortasse vnquam fuit, non est in moralibus recensendum. Accedit, quòd illo etiam posito, denominaretur saltem à nobiliori, & ita esset vitæ illa contemplatiua.

Tertio tamen argumentor aliter, quia non potest vnus & idem status habere duos fines proximos, quos propter se intendat, quæcumque ergo religio contemplationem, & actionem completitur, vel intendit actionem propter contemplationem, vel è contrario contemplationem propter actionem, non autem vtramque propter ipsam; status autem denominatur ex fine: ergo semper est vel contemplatiuus, si actionem solum propter contemplationem querat, vel actiuus, si querat contemplationem propter actionem. Et ita D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 6. religiones illas, quæ ad spiritualia ministeria circa proximos ordinantur, vitam actiuam profiteri dicit, licet magna ex parte diuinis laudibus, & contemplationi vacent, quia contemplationem ad actionem ordinant, scilicet, vt contemplata alijs tradant. Et ita Societas, quæ vna ex his religionibus est, contemplationem sumit vt vnum ex præcipuis medijs ad auxilia spiritualia conuenienter proximis præstanda, vt constat ex eius constitutionibus p. 10. §. 2. Sic ergo erit sufficiens diuisio, nec oportebit tertium membrum adiungere.

Controuerfia hæc magna ex parte potest esse de nomine, & ideo non multum refert alterutro modo loqui, nam vterque loquendi modus in Patribus inuenietur. Dico tamen satis aptè diuidi statum religiosum in illa tria membra, maioris claritatis gratia, & quia D. Augustinus 19. de Ciuitate, cap. 19. tertium vitæ genus adiungit, ex actiuo, & otioso compositum. Potestque hæc sententia confirmari ex doctrina Prosperi in discursu librorum de Vita contemplatiua: Nam in lib. 1. postquam vitam contemplatiuam declarauit, à cap. 13. ostendit, pontifices Ecclesiæ, & prædicatores vitam contemplatiuam debere profiteri, quibus nihilominus tam in illo, quam in sequentibus libris magna officia tribuit vitæ actiue. Idem licet colligere ex doctrina Abbatis Nestorij apud Calsianum collat. 14. c. 4. vbi sic ait, *Quidam summam intentionis sue erga e-remi secreta, & cordis constituunt puritatem; vt in præteritis Eliam, & Eliseum, nostri que temporibus B. Antonium, aliosque eiusdem propositi sectatores familiarissimè Deo per solitudinis silentium cohasisse cognoscimus. Quidam erga institutionem*

X.
Pro parte
affirm. as-
sumitur pri-
mo ex Patribus.

Item ratio-
na.

XI.
Ratio altera
pro eadem
parte.

XII.
Ad idem ma-
gis pars me-
ntina.

tutionem fratrum, & perugilem cenobiorum curam, omnem studij sui sollicitudinem dederunt, ut nuper Abbatem Ioannem, qui in vicinia civitatis, cui nomen est Thumis, grandi cenobio presuit, ac nonnullos eiusdem meriti viros Apostolicis etiam signis meminimus claruisse. Quoddam Xenodochij, & susceptionis primum delectat obsequium, per quod etiam in praeeritis Abraham Patriarcham, & Loth Domino placuisse scimus, ut nuper B. Macarium singularis mansuetudinis ac patientia virum, qui Xenodochio ita apud Alexandriam praefuit, ut nulli eorum, qui sollicitudinis sunt secreta sectati, inferior sit credendus. Quidam eligentes agrotantium curam, alij intercessionem, quae pro miseris atque oppressis impenditur, exequentes, aut doctrina instantes, aut elemosinas pauperibus largientes, inter magnos ac summos viros pro affectu suo ac pietate vixerunt.

XIV.

Haec autem partitio magis est enumeratio quaedam singulorum statuum, qui sub activo, & contemplativo inueniri possunt, quam methodica, & immediata diuisio status religionis. Si enim omnia verba attentè considerentur, supponunt diuisionem supra datam de contemplatiua, & actiua vita, & utramque subdividunt. Nam in duabus primis clausulis videtur diuidi vita contemplatiua in solitariam, & cenobiticam, de qua diuisione nos supra cap. 2. sub generali ratione diximus: significatur autem in verbis praedictis solitariam vitam tenere apicem purae vitae contemplatiuae: cenobiticam autem aliquid de actiua participare, praecipue in illis, qui aliorum institutionem & perugilem curam ac sollicitudinem suscipiunt: & ita quoad hanc partem indicatur ibi trimembris diuisio. In aliis vero duabus ultimis clausulis diuiditur vita actiua in varias species, iuxta varietatem finium & actionum. Potuisset autem aptius distinguere in vitam actiuam, quae corporalibus misericordiae operibus occupatur, qualia sunt plura eorum, quae ibi numerantur: & quae incumbit spiritualibus actionibus, quae in solo illo verbo ibi insinuatur, aut doctrina instantes, sub quo verbo (ut adaequata sit partitio) comprehendendi debent omnia ministeria quibus animae proximorum iuuantur, siue sit concio, siue confessio, siue priuatum colloquium, & similia. Et hoc posterius genus vitae actiuae non solum non excludit contemplatiuam, verum potius illam requirit ut germanam sororem, vel potius eam quodammodo intrinsece includit, quia magnam internam considerationem in operante exigat, ergo ex illo etiam tertium membrum vitae mixtae rectè colligitur.

XV.

Idem institutum contemplatiue considerandi, &c.

Nam concio v. g. tota est contemplatio quaedam externis actibus expressa, quae non solum ipsos concionantes, sed etiam alios, quantum in se est, in Deum eleuat; supponit autem, ut rectè fiat, diuturnam orationem, & meditationem eorum, quae dicenda sunt: & haec praecedere debet lectio, quae pars etiam est vitae contemplatiuae, ut D. Thomas docet 2. 2. q. 188. art. 6. Et per se constat, quia est veluti primum initium eleuationis mentis in Deum: lectione enim discimus, & accipimus quae per meditationem conseruamus, & digerimus, & ita paulatim inflammatur anima in Deum. Hinc sunt illi quatuor gradus, quos posuit, & exposuit Bernard. lib. de Scala claustralis, lectio, meditatio, oratio, & contemplatio. Quamuis enim ultimus tanquam perfectissimus, contemplationis nomen per antonomasiam sibi usurpet: tamen, generaliter loquendo, vita contemplatiua omnes complectitur. Quia lectio inquit, meditatio inuenit, oratio postulat, contemplatio degustat, ut ibidem ait Bernardus, qui postea rectè subiungit, Ex his possumus colligere, quod lectio sine meditatione arida est, meditatio sine lectione erronea, oratio sine meditatione est tepida, meditatio sine oratione infructuosa, oratio cum deuotione contemplationis acquisi-

tua, contemplationis adeptio sine oratione aut rara, aut inuaculosa. Sicut ergo inter se connexa sunt, ita contemplatiui status, ut talis est, illa omnia complectitur, tanquam initium, medium, & finem. Sicut enim dixit Ildorus, & confirmari potest ex illo Bonauen. in Pharetra, lib. 4. cap. 26. Omnis profectus ex lectione, & meditatione procedit, quae enim nescimus, ex lectione discimus, meditationibus conseruamus. Et Sanctus Vincencius tract. de vita spirit. 6. de somno & vigilia; Lectio (inquit) & oratio sese vicissim excipiunt, mutuoque iuuant. Docent praeterea Augustinus, & Patres omnes, Magdalenam, cum ad Christi pedes sedebat, audiens verbum eius, actum contemplatiuae vitae exercuisse, & occasione illius idem dicit Augustinus serm. 27. de verb. Domini, de his, qui cuiuscunque praedicatoris Euangelici concionem audiunt, quia per illum loquitur Deus; at etiam loquitur per librum, dum simili intentione legimus; nam, ut ait Richardus de Sancto Victore lib. 4. de contemplatione, cap. 14. Sicut per orationem nos ad Deum loquimur, ita per lectionem ipse loquitur nobis.

Addo etiam sub verbo illo instanti doctrinae, non solum doctrinam illam comprehendere debere, quae per conciones datur, & ad inflammandos affectus praecipue ordinatur, sed etiam illam doctrinam, quae ad eruditionem, & illustrationem proximorum ordinatur. Nam, ut infra agentes specialiter de Societate tractatu 10. lib. 5. cap. 4. ostendimus, institui potest religio, quae ad hoc etiam actionis genus ordinetur, saltem secundum aliquem gradum ministeriorum, seu mediocum, quibus ad bonum proximorum vitetur. Quod etiam D. Tho. docet opuscul. 19. c. 2. & sequentibus; & 2. 2. quest. 188. artic. 5. & 6. Ex quo etiam licet intelligere, tale docendi institutum, licet ex parte actiuum sit, quatenus actus docendi exterior est, & ad alios ordinatur: nihilominus intrinsece ac necessario includere contemplationem, quando doctrina est de veritate per se intenta, ut expresse docet etiam D. Thomas 1. quest. 181. artic. 3. & q. 11. de verit. artic. 4. citans Augustinum dicto sermone 27. de verb. Domini. Vnde solute de doctrina loquitur, cum ait, Accurritur nobis doctrina dulcedum: tum quia haec doctrina potissimum est sacra, includens meditationem, & considerationem veritatis diuinæ, ac supernaturalis, quae ex se multum iuuat ad contemplationem diuinæ sapientiae, & ad inflammandum affectum. Tum etiam, quia licet interdum haec studia versentur circa creaturas, tamen ordinantur ad Dei cognitionem, & amorem, ut principalem scopum, & iam dictum est quidquid ad cōtemplationem ordinatur, vitam contemplatiuam pertinere; praeterea quia creaturarum cognitio, debita intentione assumpta, ducit in cognitionem Dei, & ut sic contemplationem participat. Vnde D. Thom. 2. 2. q. 180. artic. 4. ait, omnem considerationem veritatis creaturæ, quae ad diuinam conducit, pertinere ad vitam contemplatiuam, & quest. 179. artic. 2. ad 4. ait, omnia humana studia, quae conducunt ad cognitionem talis veritatis, pertinere ad vitam contemplatiuam. Igitur talis etiam vita simul contemplatiua, & actiua esse videtur.

Videtur ergo satis fundata illa trimembris diuisio, adiungendo praeterea ea, quae in principio diuisionis numer. 10. posuimus. Nec in re ipsa, ut dicebam, potest in hoc esse dissensio: nam per hanc trimembrem diuisionem solum declarare intendimus esse quoddam genus vitae, quod verumque munus exactè colit, & exequitur: quidquid hi de denominatione illi tribuenda. Et hoc solum D. Thomas relatus in numer. 11. voluit in praedicta diuisione, ut satis in solutione ad 3. declarauit: nec aliud

aliud intendunt Patres ibi citati. Et prima ratio solum inest in denominatione, de qua plura statim.

XVIII.

Ad hunc
complectens
contempla-
tionem, &
actiuam,
necesse est
viam ad al-
teram ordi-
nare.

XVII.

in ob-
sequio
sunt

XIX.

Religio est
actiuam vel
contempla-
tionem voca-
tur.

XVII.

Sancti
pro
actiuam
et contemplati-
uam

XX.

in ob-
sequio
sunt

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

perior est, ergo magis potest actio ad contempla-
tionem, quam contemplatio ad actionem ordinari.
Vnde & Gregor. 6. Moral. sepe repetit, præsertim c.
17. actionem debere præcedere, tanquam parans
viam ad contemplationem. Respondeo, quando
ordo est causalitatis, & auxiliij, optime ordinari su-
perius ad inferius, ita verò ordinatur cōtemplatio
ad actionem vt det illi efficaciam, & vt illam mode-
retur ne spiritum extinguat. Actio verò non potest
hoc modo ordinari ad contemplationem: alio ve-
rò modo potest aliqua actio referri ad contempla-
tionem tanquam dispositio præparans subiectum,
de qua maxime loquitur Gregorius supra, & D. Th.
2. 2. q. 180. artic. 2. tamen illa non solet esse actio cir-
ca proximum per se, & ex intrinsecis loquendo, sed
est illa actio quæ versatur circa propriam mortifi-
cationem, poenitentiam &c. Aliquo tamen modo
magis extrinseco potest actio erga proximum ad
contemplationem ordinari, per modum meriti, vel
impetrationis apud Deum, nam qui erga proximu
recta intentione, & vitæ puritate ministerium suu
implet, à Deo obtinebit facilius donum cōtempla-
tionis; quod ex ipsius gratia, magis quam ex vlla
humana industria pendet.

Obiectio
contra nunc
dicta.

Dilatatio.

CAPVT VI.

Quæ religio sit perfectior actiuam, an contemplati-
ua, an ex utraque mixta.

SVperest dicendum circa diuisionem hætenus tra-
ctatam, quæ religio perfectior sit actiuam, vel con-
templatiua, aut mixta. Et de pure actiuam nulla est
difficultas. Quamuis quidam iuristæ, vt suos labo-
res exaggerent, suam vitam actiuam contemplati-
uam præferant, & illi etiam actioni, quæ in spirituali-
bus ministeriis circa proximos versatur: quod vi-
detur sentire Hostiens. in principio Summæ, nam
comparans huiusmodi vitam reliquis, ait, quasi recte
duceretur, magis esset fructuosa. Addit Alber. l. per diuersas.
C. Mandati, fore etiam magis meritoriam: sequitur
Iacobi l. 1. ff. de iustitia, & iure, Lucas de Penna l. 2. C. de
pignoris lib. 12. Licet hi (inquam) authores ita lo-
quantur, tamen vel per exaggerationem loquuti
sunt, vel non comparando statum seu rationes vi-
uendi, sed personales labores, & merita. Comparā-
do ergo vitam ipsam secundum se, certissimum est,
hanc pure actiuam, in infimo gradu esse constituen-
dam, vt comparatione aliarum minus perfecta sit,
nam id satis colligitur ex verbis Christi Lucæ 10.
Optimam partem elegit sibi Maria. quem locum ita ex-
ponunt sancti communiter, vt cap. superiore ex Au-
gustino, & Gregor. & aliis relatum est, & videri
etiam potest Gregor. homil. 13. & 14. in Ezech. &
lib. 6. Moral. cap. 28. Bernard Term. 5. Assumptionis
& 41. in Cant. Ruper lib. 7. in Genes. cap. 81. Richar-
dus de Sancto Victore lib. 1. de vita contemplati-
ua, cap. 1. Calsian. collat. 1. cap. 8. Innocent. III. lib. 1.
de myster. Missæ c. 63. & in ferm. de Assumpt. Bona-
uent. de septem itiner. æternit. d. 5. Anton. 4. p. tit.
10. c. 4. §. 4. Et ita vt certum supponunt omnes Do-
ctores citandi, & probabitur clare ex omnibus ra-
tionibus statim afferendis, pro sequentibus opinio-
nibus.

I.
De pure ac-
tiuam certum
videtur aliis
quidquid
nonnulli
sentiant.

Igitur quod ex duabus aliis pure contemplatiua
præferenda sit, tenet Henric quodlib. 12. q. 14. & 18.
Et primò fauent huic opinioni authores, qui com-
parando absolute vitam contemplatiuam cum ac-
tiuam, tanquam duo membra adæquate diuidentia
vitam hominis, absolute præferunt contemplati-
uam nā iuxta illum diuidentem modum, vita mixta
sub actiuam comprehenditur, vt paulò antea c. præ-
ced. n. 19. dicebamus, & sentiunt omnes, qui vitam ac-
tiuam diuident in eā, quæ circa actiones corporales,

II.
Quod etiam
mixta cedat
pure contem-
platiua ar-
guitur au-
thoribus quo-
rundam.

Bb 4

vel